Seniorer på arbejdsmarkedet

Seriepublikation

Når pensionsalderen stiger

Betydningen af fysisk belastende arbejdsliv

Torben M. Andersen og Nicolai Kristensen

VIDENSCENTER FOR FASTHOLDELSE
AF SENIORER PÅ ARBEJDSMARKEDET

Når pensionsalderen stiger – Betydningen af fysisk belastende arbejdsliv

© VIVE
Seriepublikation 2026/03/302988
ISSN: 2795-0328

Seriepublikationen Seniorer på arbejdsmarkedet formidler viden på dansk baseret på engelsksprogede working papers og artikler udarbejdet i regi af Videnscenter for Fastholdelse af Seniorer på Arbejdsmarkedet.

VIVE
Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

Opsamling

- **Danmark har gradvist forhøjet aldersgrænserne for efterløn og folkepension. Studiet undersøger, om højere aldersgrænser får flere seniorer til at arbejde længere, og om virkningen afhænger af, hvor fysisk krævende deres arbejde har været gennem arbejdslivet.**
- **Når den tidligste alder for adgang til efterløn hæves, bliver flere i beskæftigelse. Beskæftigelseseffekten er størst blandt ufaglærte, faglærte, kvinder og personer med et langt arbejdsliv i fysisk krævende job.**
- **I de aldersintervaller, hvor reformen udskyder adgangen til efterløn, øges beskæftigelsesandelen blandt efterlønsberettigede med 30,6 procentpoint for ufaglærte, 23,9 procentpoint for faglærte og 16,3 procentpoint for personer med videregående uddannelse.**
- **Der er ingen tegn på, at beskæftigelseseffekten aftager i takt med, at alderen for adgang til efterløn stiger for de undersøgte årgange. Effekten bliver således ikke mindre, efterhånden som den tidligste alder for adgang til efterløn hæves fra 60 til 63 år.**
- **Den udskudte adgang til efterløn fører ikke blot til overgange til andre offentlige ordninger. Der sker en vis substitution til andre offentlige ydelser, men den er mindre end stigningen i beskæftigelse.**
- **Beregningerne peger på omkring 25.800 ekstra arbejdsår i aldersgruppen 60-67 år sammenlignet med situationen under de tidligere regler. En stor del af gevinsten kommer fra personer med høj fysisk belastning gennem arbejdslivet.**
- **Resultaterne viser samtidig et fordelingsmæssigt dilemma: Reformerne øger også beskæftigelsen blandt grupper, for hvem det at fortsætte i beskæftigelse længere kan være mest krævende.**

Denne seriepublikation er baseret på working paperet "Working Longer Under Strain: Retirement Reforms and Physical Job Demands", som kan findes på: https://cepr.org/publications/dp22146. Der henvises til working paperet for en nærmere beskrivelse af data, metode og alle analyser.

Videnscenter for Fastholdelse af Seniorer på Arbejdsmarkedet skal opsamle, producere og formidle viden om, hvordan vi kan skabe mere beskæftigelse blandt seniorer på det danske arbejdsmarked.

Videnscenteret er vedtaget af et flertal i Folketinget og har en styregruppe bestående af Ældre Sagen, Faglige Seniorer, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) og Beskæftigelsesministeriet. Styregruppen fastsætter Videnscenterets strategiske retning. VIVE står for drift og administration.

Læs mere på videnscenteret hjemmeside.

Højere aldersgrænser for efterløn og folkepension får flere seniorer til at arbejde længere. Men virkningen er ikke ens for alle. Ved at koble danske registerdata med oplysninger om fysiske jobkrav belyser denne undersøgelse, hvordan arbejdslivets samlede belastning hænger sammen med reaktionen på reformerne. Undersøgelsen viser, at beskæftigelsen især stiger for ufaglærte, kvinder og personer med et fysisk belastende arbejdsliv. Resultaterne peger på en væsentlig beskæftigelsesgevinst, som i høj grad skabes af grupper med fysisk belastende arbejdsliv. At disse grupper arbejder længere, fortæller dog ikke i sig selv, hvilke konsekvenser reformerne har for deres velfærd.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen omfatter personer født fra andet halvår 1953 til andet halvår 1956.

Danske registerdata kobles med O*NET-oplysninger om fysiske jobkrav for at måle fysisk belastning gennem arbejdslivet frem til 60 år.

Analysen udnytter, at reformerne hævede aldersgrænserne for efterløn og folkepension forskelligt på tværs af fødselsårgange.

Hovedanalysen omfatter efterlønsberettigede med arbejdsmarkedstilknytning umiddelbart før 60-årsalderen.

Formål og baggrund

Danmark står – ligesom andre lande – over for en aldrende befolkning. Når levealderen stiger, bliver der relativt flere ældre i forhold til personer i den erhvervsaktive alder. En central del af den danske reformstrategi har derfor været at hæve aldersgrænserne for adgang til efterløn og folkepension og på længere sigt knytte dem til udviklingen i levetiden.

Formålet er blandt andet at øge arbejdsudbuddet, mindske udgifterne til offentlige overførsler og styrke de offentlige finansers holdbarhed. Men en højere pensionsalder kan ikke forventes at påvirke alle på samme måde. Nogle kan og ønsker at fortsætte på arbejdsmarkedet længe, mens andre har jobhistorikker og helbredsmæssige eller arbejdsmæssige belastninger, som kan gøre et længere arbejdsliv mere vanskeligt.

Studiet undersøger derfor, om højere aldersgrænser for efterløn og folkepension får seniorer til at arbejde længere, og om virkningen er særlig stor eller lille for personer med et fysisk belastende arbejdsliv.

Hovedpointe

Højere pensionsaldre er ikke kun et spørgsmål om flere år på arbejdsmarkedet i gennemsnit. De højere pensionsaldre påvirker især de grupper, der tidligere brugte de tidligste muligheder for tilbagetrækning. Det gælder særligt personer med kort uddannelse og personer, som gennem et langt arbejdsliv har haft job med høje fysiske krav.

De danske reformer

Danske tilbagetrækningsreformer hævede gradvist aldersgrænserne for efterløn og folkepension. For de årgange, som analyseres i studiet, steg aldersgrænserne i trin på et halvt år.

Før reformerne kunne personer, der i øvrigt opfyldte betingelserne for adgang, gå på efterløn som 60-årige. Senere årgange måtte vente længere. Den tidligste efterlønsalder steg fra 60 år for personer født i andet halvår 1953 til 63 år for personer født i andet halvår 1956. Folkepensionsalderen steg i samme periode fra 65 til 67 år.

Efterlønsordningen havde også en mellemliggende aldersgrænse. Den, der ventede med at gå på efterløn, kunne få en højere efterlønssats. Denne mulighed lå oprindeligt 2 år efter tidligste alder for adgang til efterløn.

Tabel 1 Efterløns- og folkepensionsalder efter fødselsårgang

Født	Tidligste efterlønsalder	Folkepensionsalder
Andet halvår 1953	60 år	65 år
Første halvår 1954	60 ½ år	65 ½ år
Andet halvår 1954	61 år	66 år
Første halvår 1955	61 ½ år	66 ½ år
Andet halvår 1955	62 år	67 år
Første halvår 1956	62 ½ år	67 år
Andet halvår 1956	63 år	67 år

Anm.: Tabellen viser aldersgrænserne for de fødselsårgange, der indgår i undersøgelsen. Adgang til efterløn forudsætter, at betingelserne for ordningen er opfyldt.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata. Se working paperets Tabel 1.

Reformernes gradvise indfasning giver en stærk ramme for analysen. Nærliggende halvårlige fødselsårgange møder forskellige regler, selvom de aldersmæssigt ligger tæt på hinanden. Når beskæftigelsen falder netop ved den aldersgrænse, der gælder for den enkelte årgang, er det et tydeligt tegn på, at reglerne påvirker tidspunktet for tilbagetrækning.

Et mål for fysisk belastning

Studiet udvikler et individuelt mål for fysisk belastning gennem arbejdslivet. Målet bygger på danske registerdata om personers beskæftigelse og erhverv over tid og såkaldte O*NET-data, der beskriver opgaver og fysiske krav i forskellige erhverv.

O*NET er en omfattende database over jobindhold og jobkrav. I studiet er oplysningerne koblet til danske erhvervskoder. Vi bruger især et mål for fysisk styrke og fysiske jobkrav og lægger den opgjorte belastning sammen for de job, som den enkelte har bestridt gennem arbejdslivet frem til 60-årsalderen.

Målet handler dermed ikke kun om det job, personen har som 60-årig. Det afspejler den samlede eksponering for fysisk krævende arbejde gennem mange år. Personerne opdeles i ti grupper fra de 10 procent med lavest til de 10 procent med højest samlet fysisk belastning gennem arbejdslivet. Grænserne mellem grupperne er de samme på tværs af køn og uddannelse. Gruppen med højest belastning kan derfor omfatte mere eller mindre end 10 procent inden for den enkelte uddannelsesgruppe.

Der er store gennemsnitlige forskelle på belastninger for forskellige erhverv som 60-årig. Undervisning og forskning, HR-rådgivning og sekretærarbejde ligger relativt lavt, mens bygge- og anlægsarbejde, tømrerarbejde og svejsning ligger relativt højt. Der er dog også variation inden for samme erhverv, fordi tidligere job i arbejdslivet tæller med.

Figur 1 **Akkumuleret fysisk belastning gennem arbejdslivet i udvalgte erhverv**

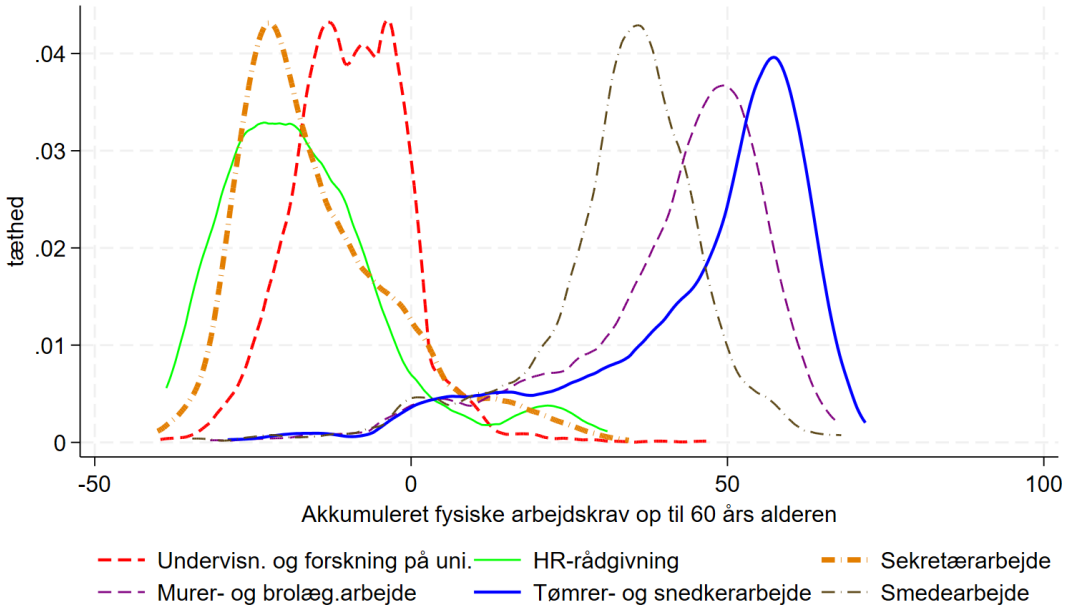

Anm.: Figuren viser fordelingen af den samlede fysiske belastning fra 19- til 60-årsalderen for personer i udvalgte erhverv som 60-årige. Højere værdier angiver større fysisk belastning gennem arbejdslivet. Målet bygger på O*NET-oplysninger om fysiske jobkrav koblet til personernes erhvervshistorik. Belastningen kan derfor også stamme fra tidligere arbejde i andre erhverv. Figuren omfatter personer født fra andet halvår 1953 til andet halvår 1956. Selvstændige indgår ikke.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og O*NET. Se working paperets Figur 2.

Data og metode

Analysen anvender landsdækkende danske administrative registerdata. Personerne kan følges måned for måned, og data indeholder blandt andet oplysninger om beskæftigelse, arbejdstimer, indkomster, overførsler, uddannelse, bopæl og helbred.

Datagrundlaget omfatter fødselsårgangene fra anden halvdel af 1953 til anden halvdel af 1956. Den samlede population omfatter 159.025 personer og godt 16 millioner månedsobservationer. Hovedanalyserne omfatter 94.311 efterlønsberettigede personer med tilknytning til arbejdsmarkedet umiddelbart før 60-årsalderen.

Hvad måler O*NET-indekset – og hvad måler det ikke?

Indekset er et mål for de fysiske krav, der typisk er forbundet med de job, en person har haft. Det er ikke et direkte mål for den enkeltes helbred, smerter eller arbejdsevne.

Analyserne tager også højde for blandt andet sygdom, medicinforbrug, lægebesøg, indkomst og pensionsopsparing. Resultaterne viser derfor forskelle i reformernes betydning for personer med forskellige observerede arbejdshistorikker. De dokumenterer ikke, at fysisk belastning alene er den direkte årsag til forskellene.

Metoden sammenligner udviklingen i beskæftigelse for fødselsårgange, der på grund af reformen møder forskellige aldersgrænser. Analysen tager højde for, at beskæftigelsen generelt ændrer sig med alder og kalenderår, og for forskelle i blandt andet uddannelse, region, helbred, indkomst og pensionsformue.

Studiet undersøger tre aldersgrænser: den tidligste alder for adgang til efterløn, alderen, hvor udskudt efterløn giver en højere ydelse, og folkepensionsalderen. Den første grænse er den første reelle mulighed for at forlade arbejdsmarkedet for personer med efterlønsret. De senere grænser vedrører de personer, der har valgt at udskyde tilbagetrækningstidspunktet. Resultaterne for disse tilbagetrækningsaldre er således for grupper, der havde en mulighed for at stoppe tidligere, men har valgt at fortsætte på arbejdsmarkedet. Dette forhold bør indgå i tolkningen af resultaterne.

Fortolkningen af resultaterne forudsætter, at årgangenes beskæftigelse uden reformen ville have fulgt samme aldersmønster, når der er taget højde for de forskelle, som indgår i analysen.

Flere arbejder længere

Tabel 2 opsummerer resultaterne af den stigende pensionsalder for personer med ret til efterløn.

Tabel 2. Estimeret beskæftigelsesvirkning af højere aldersgrænser – efter uddannelse

Uddannelsesgruppe	Tidligste efterlønsalder	Udskudt efterløn	Folkepensionsalder
Ufaglærte	30,6 procentpoint	9,6 procentpoint	3,1 procentpoint
Faglærte	23,9 procentpoint	11,8 procentpoint	4,2 procentpoint
Videregående uddannelse	16,3 procentpoint	11,7 procentpoint	0,2 procentpoint

Anm.: Beskæftigelse er defineret som mindst 40 arbejdstimer om måneden. Tallene angiver estimerede gennemsnitlige virkninger blandt efterlønsberettigede i de analyserede årgange. Tallene angiver ikke effekten pr. ekstra års forhøjelse af aldersgrænserne.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata. Se working paperets Tabel 3.

Resultaterne viser, at når den tidligste alder for adgang til efterløn stiger, så øges beskæftigelsen betydeligt i alle tre uddannelsesgrupper. Effekten er størst blandt ufaglærte og mindst blandt personer med videregående uddannelse. Effekten er mindre ved de senere aldersgrænser, især ved folkepensionsalderen.

I de aldersintervaller, hvor reformen udskyder adgangen til efterløn, øges beskæftigelsesandelen blandt efterlønsberettigede med 30,6 procentpoint for ufaglærte, 23,9 procentpoint for faglærte og 16,3 procentpoint for personer med videregående uddannelse.

Forhøjelsen af den tidligste efterlønsalder har større virkning på kvinders end på mænds beskæftigelse, særligt blandt ufaglærte og faglærte. Det hænger sammen med, at kvinder i disse grupper oftere anvendte den tidlige efterlønsadgang før reformerne og derfor i højere grad påvirkes, når den udsættes.

Den beskedne virkning ved folkepensionsalderen gælder her personer med ret til efterløn. Den kan derfor ikke uden videre overføres til personer uden efterlønsret.

Analysen viser ikke tegn på, at beskæftigelsesvirkningen bliver mindre, efterhånden som den tidligste efterlønsalder hæves fra 60 til 63 år. Virkningen er tværtimod generelt større for de senere årgange, især blandt kvinder. Det betyder ikke, at efterlønsalderen kan hæves ubegrænset med samme virkning, men inden for det undersøgte aldersinterval ses ingen aftagende beskæftigelsesvirkning.

Fysisk belastning gør en forskel

Beslutningen om at trække sig tilbage afhænger af mange forskellige forhold, herunder bl.a. af økonomien ved at fortsætte og af, hvor belastende arbejdet opleves. Efterlønsordningens aldersgrænser skaber bestemte tidspunkter, hvor det bliver økonomisk muligt eller mere fordelagtigt at stoppe. Personer, som finder det særligt belastende at fortsætte, kan derfor være mere tilbøjelige til at benytte den første, givne mulighed.

Et hovedresultat er, at reformernes betydning afhænger af den fysiske belastning gennem arbejdslivet. Personer med høj samlet fysisk belastning gennem arbejdslivet reagerer stærkere, når den tidligste efterlønsalder hæves, end personer med lav belastning.

Resultaterne viser, at mange personer med fysisk krævende arbejdsliv fortsætter i beskæftigelse, når adgangen til efterløn udskydes. Samtidig har de en stærkere tilbøjelighed end personer med mindre fysisk krævende arbejdsliv til at trække sig tilbage, så snart efterløn bliver mulig.

Når den tidligste efterlønsalder hæves, koncentreres tilbagetrækningen i højere grad ved den nye aldersgrænse. Det er foreneligt med, at flere når frem til den første mulighed for efterløn med et ønske om at trække sig tilbage. Studiet betegner dette som en »rush-to-the-door«-effekt.

Figur 2 Virkningen af højere tidligste efterlønsalder efter fysisk belastning, køn og uddannelse

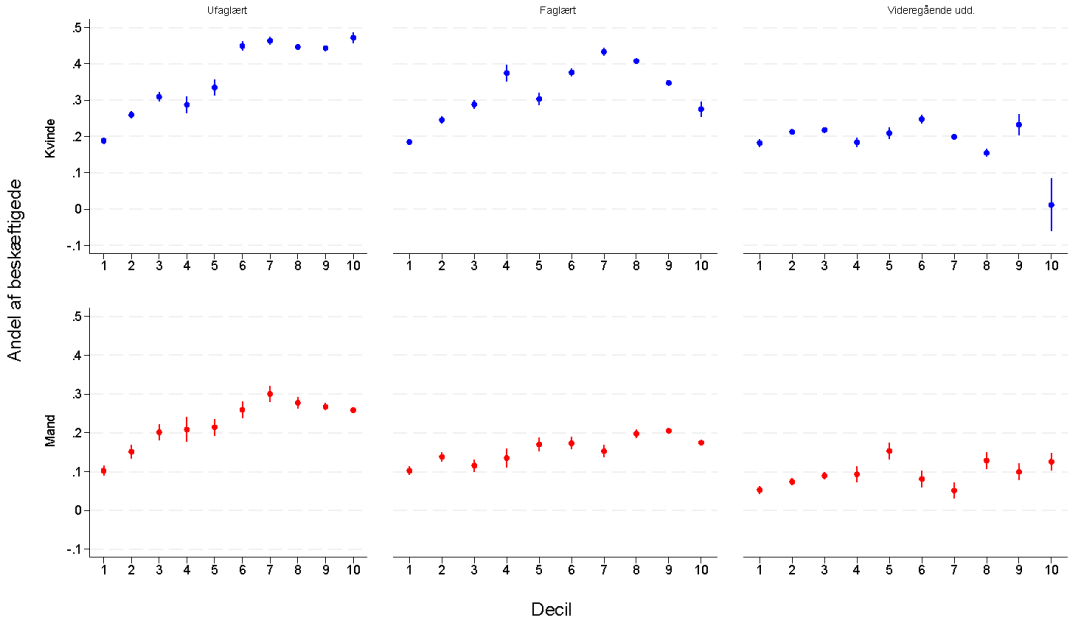

Anm.: Figuren viser den estimerede stigning i beskæftigelsesandelen, når adgangen til efterløn udskydes, særskilt efter køn, uddannelse og fysisk belastning gennem arbejdslivet. Decil 1 er personer med den laveste fysiske belastning, mens decil 10 er personer med den højeste. Grænseværdierne mellem decilerne er de samme på tværs af køn og uddannelse. Punkterne viser estimaterne, og de lodrette streger angiver 95-procents konfidensintervaller. Analysen omfatter efterlønsberettigede med arbejdsmarkedstilknytning umiddelbart før 60 år. Beskæftigelse er defineret som mindst 40 arbejdstimer om måneden. En værdi på 0,1 svarer til en stigning på 10 procentpoint.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og O*NET. Se working paperets Figur 5.

Figuren viser især stor variation blandt ufaglærte og faglærte. For begge køn er beskæftigelsesvirkningen typisk klart større i de højeste deciler af fysisk belastning end i de laveste. Blandt personer med videregående uddannelse er forskellene mindre tydelige. Det hænger sammen med, dels at få højtuddannede ligger i de mest fysisk belastede grupper, dels at fysisk belastning sandsynligvis spiller en mindre rolle for deres valg af tilbagetrækningstidspunkt.

Et illustrativt eksempel er ufaglærte kvinder, se Figur 3. I den gruppe ses et markant fald i beskæftigelsen blandt kvinder med høj fysisk belastning, når de når den tidligste alder for adgang til efterløn. Når adgangen udskydes for senere årgange, bliver de i højere grad i arbejde frem til den nye grænse.

Figur 3 **Beskæftigelsesandel for ufaglærte kvinder efter fysisk belastning og fødselsårgang**

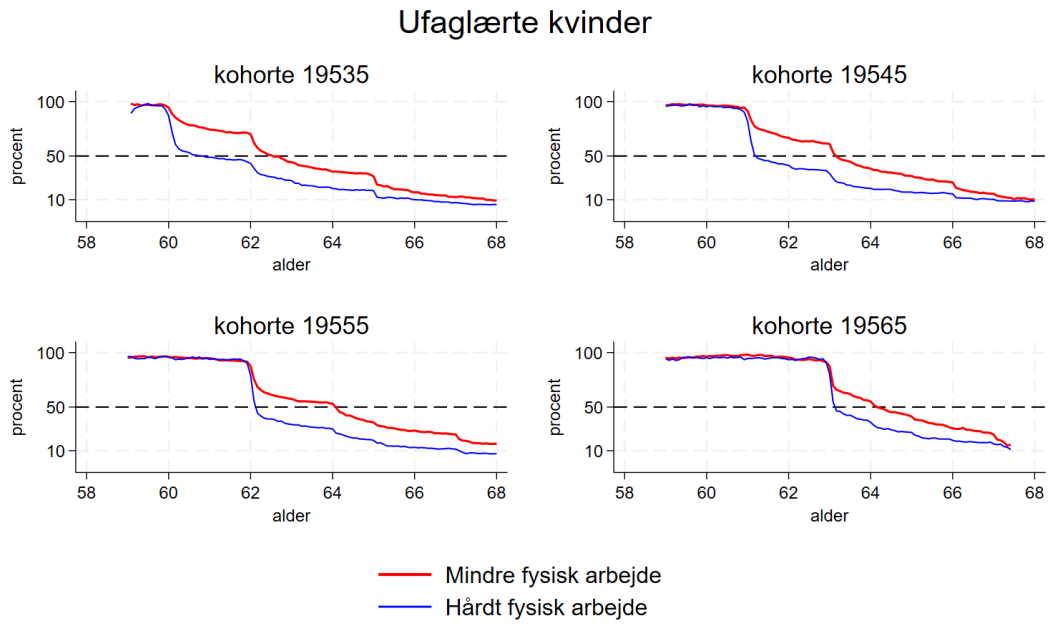

Anm.: Figuren viser andelen i beskæftigelse efter alder blandt efterlønsberettigede ufaglærte kvinder i udvalgte halvårlige fødselsårgange. "Mindre" omfatter decil 1 og 2, dvs. de 20 procent med lavest samlet fysisk belastning gennem arbejdslivet. "Hårdt" omfatter decil 9 og 10, dvs. de 20 procent med højest belastning. Decilgrænserne er fælles på tværs af køn og uddannelse og er ikke beregnet særskilt for ufaglærte kvinder. Beskæftigelse er defineret som mindst 40 arbejdstimer om måneden. Årgang 1953,5 betegner personer født i andet halvår 1953, årgang 1954,5 personer født i andet halvår 1954 osv.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og O*NET. Se working paperets Figur 4.

Andre ydelser og betydningen for de offentlige finanser

Når adgangen til efterløn udskydes, kan nogle personer i stedet modtage andre offentlige ydelser. Undersøgelsen ser på overgang til arbejdsløshedsdagpenge, førtidspension, kontanthjælp og fleksjobrelaterede ydelser. En sådan overgang til andre ordninger kaldes programsubstitution.

Studiet finder, at der sker en vis substitution til andre ydelser. Det gælder især i nogle grupper med kort uddannelse, blandt kvinder og blandt personer med høj fysisk belastning. Flere modtager andre ydelser, men stigningen er væsentligt mindre end stigningen i beskæftigelsen. Den udskudte adgang til efterløn fører således i betydeligt omfang til flere år i arbejde og ikke blot til overgange til andre offentlige ordninger.

De samlede beregninger sammenligner de faktiske ændringer i aldersgrænserne med en situation, hvor aldersgrænserne var blevet fastholdt på de tidligere niveauer: 60 år for tidlig efterløn, 62 år for den højere efterlønssats og 65 år for folkepension.

Resultatet er, at reformen – fuldt indfaset – medførte en permanent stigning i arbejdsudbuddet på omkring 25.800 ekstra arbejdsår for de analyserede årgange i alderen 60-67 år. De største bidrag kommer især fra ufaglærte og faglærte – især kvinder og grupper med høj fysisk belastning – samt fra kvinder med videregående uddannelse.

Flere år i beskæftigelse styrker de offentlige finanser på flere måder. Der kommer flere skatteindtægter, færre offentlige overførsler, og et højere arbejdsudbud påvirker også økonomien i bredere forstand. Working paperet anvender en makroøkonomisk model til at omsætte den beregnede beskæftigelsesstigning til en indikator for finanspolitisk holdbarhed. Beregningen peger på en forbedring på 1,55 procentpoint i holdbarhedsindikatoren, når den beregnede beskæftigelsesvirkning behandles som et varigt årligt bidrag.

Det er en modelbaseret langsigtet beregning og skal ikke læses som en præcis, isoleret effekt på det offentlige budget i et enkelt kalenderår. Men den understreger, at den målte beskæftigelsesvirkning er stor nok til at have væsentlig betydning for de offentlige finanser.

Hvad kan vi lære?

Studiet giver tre overordnede læringspunkter:

- **Højere aldersgrænser virker. Når adgangen til efterløn og pension udskydes, fortsætter flere seniorer i beskæftigelse. Det gælder også grupper, som ofte antages at have vanskeligt ved at arbejde længere.**
- **Virkningen er ujævnt fordelt. Reformerne påvirker især dem, som tidligere ville have trukket sig tilbage som 60-årige. Det er oftere ufaglærte, kvinder og personer med et fysisk belastende arbejdsliv. En generel tilbagetrækningsreform har dermed en tydelig fordelingsprofil.**
- **Beskæftigelsesvirkninger er ikke det samme som velfærdsvirkninger. At flere arbejder længere, fortæller ikke i sig selv, om reformerne samlet set stiller den enkelte bedre eller dårligere.**

Reformernes beskæftigelsesmæssige og finanspolitiske gevinster må derfor ses sammen med deres forskellige konsekvenser for forskellige grupper på arbejdsmarkedet. At belyse denne afvejning nærmere er en vigtig opgave for fremtidig forskning, efterhånden som pensionsalderen stiger.

Om studiet

Undersøgelsen omfatter personer med arbejdsmarkedstilknytning umiddelbart før 60-årsalderen, og hovedanalyserne vedrører personer med ret til efterløn. Resultaterne bør derfor ikke uden videre overføres til alle seniorer eller til personer, der allerede stod helt uden for arbejdsmarkedet før de 60 år.

Litteratur

Andersen, T. M. & Kristensen, N. (2026). *Working Longer Under Strain: Retirement Reforms and Physical Job Demands*. CEPR Discussion Paper No. 22146. CEPR Press. https://cepr.org/publications/dp22146

VIDENSCENTER FOR FASTHOLDELSE
AF SENIORER PÅ ARBEJDSMARKEDET

VIVE